

Pozor, hryzиеm

Keď vás poriadne rafne zvierá, pravdepodobne navštívite lekára. Spravíte tak aj vtedy, keď vás pohryzie človek? Mali by ste, lebo poranenie môže byť niekedy rovnako nebezpečné.

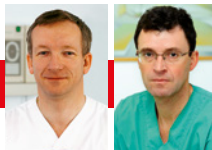
Adamko prišiel s plačom domov. Na chrbte mal výstavný odtlačok chrupu, darček od spolužiačky. Mama mu boľačku vyčistila, pofúkala a poradila, aby sa nabudúce lepšie bránil. „Najmä škôlkari a mladší školáci

sa zvyčajne v zápale hry či v sebaobrane pohryzú. Zväčša stačí, ak ranu dezinfikujete a počkáte, kým zmizne modrina. Ak je však poranenie hlbšie, choďte s dieťaťom k chirurgovi,“ radí MUDr. Jozef Fábry z kliniky plastickej a estetickéj chirurgie v Bratislave,

ktorý už pár detských šarvátok riešil. Ale raz ho navštívila slečna s oveľa delikátnejším problémom: „Presviedčala ma, že do zadku ju pohryzla mačka. Odtlačok bol však hlboký a jasne niesol stopy ľudských zubov. Viem si predstaviť situáciu, pri ktorej vznikol.“

PRI ŠPORTE AJ PRI SEXE

Podľa vedcov z berlínskej univerzitnej kliniky Charité tvorí ľudské pohryznutie asi dvadsať percent všetkých prípadov. Jemné pohryzkanie sa v zajatí vášne nechtiac zmení na poriadny záhryz. Na

✓ Zdravá rada

Spektrum patogénov v papuli sa líši od druhu živočicha. Preto lekár, ktorý vás ošetruje, musí presne vedieť, čo a kedy vás napadlo. Ak viete, že zvieru bolo očkované, povedzte mu aj to. Na základe toho vyberie vhodné antibiotikum alebo zvolí inú liečbu.

prvom mieste sú sexuálne delikty. Odtlačky chrupu na šiji, zadku a iných intímnych partiách tela vedia odborníci odlišiť od tých, ktoré vznikli pri znásilnení či pri zneužívaní. Nasleduje obrana proti reálnemu či domnelému útočníkovi. Deti a tínedžeri si takto často vyrovnávajú úcty, niektorí športovci si ventilujú agresivitu či stres na súperovi. Lekári sa občas stretávajú aj s poraneniami, ktoré si partneri spôsobia pri milostnej hre.

Hoci sa to nezdá, útok Homo sapiens môže byť rovnako nebezpečný ako zvierací. „Jeden mililiter ľudskej sliny obsahuje asi deväťstoosemdesiat miliónov baktérií. Na rozdiel od zvierat v ústach nemáme anaeróbne, teda hnilobné baktérie, ale aeróbne, ktoré na svoj rozvoj potrebujú kyslík,“ porovnáva MUDr. Aurel Ducko zo súkromnej zubnej ambulancie v Bratislave. V našich slinách sa okrem neškodných baktérií nachádzajú aj vírusy, stafylokoky, streptokoky, kazotvorné baktérie či kvasinky, ktoré sú pôvodcami chorôb.

POZOR NA INFEKCIU

Keď dodržiavate ústnu hygienu, môžete mnohým infekciám predchádzať. „Ale stane sa, že pri silnom zahryznutí sa choroboplodné zárodky dostanú cez ranu hlboko do tkaniva, rozmnožia sa a vyvolajú komplikácie,“ potvrdzuje zubný lekár. Z nenápadnej ranky a ľahkej povrchovej infekcie sa tak môže vyvinúť celková, preto ju nepodceňujte. Ešte nebezpečnejšie je, ak vás pohryzie človek nakazený infekčným ochorením, ktoré sa prenáša telesnými tekutinami. Cez krvácajúce ďasná, trhlinku na jazyku, pere alebo cez ranu na vnútornej strane líca vám môže preniesť do tela žltáčku, HIV, herpetický vírus, chlamýdie či mononukleózu. Riziko infekcie sa zvyšuje, najmä ak máte oslabenú imunitu.

Agresívny útočník vás dokáže nielen pohryznúť, ale z vás časť aj odhryznúť. „V strese či v zápale boja uhryzne prst silou niekoľkých ton. Ak namiesto kosti natrať na kĺb, môžete oň prísť,“ upozorňuje doktor Aurel Ducko. Plastický chirurg Jozef Fábry to aj zažil na zájazde v cudzine. „Istý pán si zabudol doma lieky a dostal epileptický záchvat. Manželka sa mu snažila niečo vsunúť do úst a on jej odhryzol posledný článok prsta. Nachádzali sme sa na odľahlom mieste a dlho trvalo, kým priletela helikoptéra so záchranármi. Žiaľ, prst sa im už nepodarilo zachrániť.“

AJ DOMÁCI MILÁČIKOVIA

Tím berlínskych súdnych lekárov, chirurgov a mikrobiológov na čele s profesorkou Karin Rotheovou si posvietil aj na ľudí, ktorých uhryzlo zviera. Poškriabanie či iné prenosy nákazy vylúčili. Keďže v Nemecku nie je povinné také zranenie hlásiť, mohli vychádzať len z údajov poisťovní. Tie ročne evidujú asi tritisícšesťsto prípadov, ale vedci na základe dotazníkov, ktoré adresovali majiteľom domácich zvierat, usudzujú, že uhryznutí je desaťnásobne viac.

Psy majú podľa nich na svedomí šesťdesiat až osemdesiat percent zranení, pričom deväť z desiatich obetí napadol vlastný alebo známy pes. Rafnutiu najčastejšie predchádza prekvapenie, zľaknutie, nahnevávanie alebo vyrušenie štvornohého miláčika pri žraní.

V tomto prípade ide o obranný reflex, nie o agresívny útok. Mačky zodpovedajú za dvadsať až tridsať percent poranení a často ich svojim majiteľom spravia pri hre. Zúbky „tigra domáceho“ síce nepoškodia kožu a okolité tkanivá tak ako psie, ale sú ostrejšie a zatnú sa oveľa hlbšie. Už po ôsmich hodinách sa v rankách vytvorí bakteriálne osídlenie.

MAJÚ INÉ PATOGENY

„Vo zvieracej papuli je choroboplodná, patogénna flóra iná ako v ľudských ústach. Mnohé živočichy sa hrabú v zemi, žerú kosti, staré mäso a zdochliny, napadnu-

té hnilobnými baktériami. Špeciálne žalúdočné šťavy a nárazníkový systém slín však zabraňujú, aby sa infikovali. Navyše, ich očné zuby sú dlhé, ostré a do kože preniknú oveľa hlbšie. V rane sa lepšie rozvíjajú hnilobné baktérie. Keď sa rana uzavrie, baktérie v hĺbke tkaniva spôsobia rozsiahly zápal. Preto sú zvieracie uhryznutia hnisavejšie a bolestivejšie než ľudské,“ prízvukuje zubný lekár MUDr. Aurel Ducko.

Ak vás pohryzie domáci miláčik, ktorého držíte len v byte a pravidelne s ním chodíte k veterinárovi, riziko infekcie je nízke. Keď sa však pohybuje vonku a prichádza

Hryziete sami seba?

Obhrýzate si vy alebo vaše dieťa pokožku okolo nechta? Môže to byť rovnako rizikové, ako keď vás do prsta pohryzie niekto druhý, upozorňuje dermatologička MUDr. Hana ZELENKOVÁ, PhD zo Svidníka:

„Obhrýzanie nechtov, onychofágia, zvyšuje riziko rôznych mikrobiálnych a vírusových infekcií či hnisavých pluzgierov. Cez sliny a ohryzené ranky na prstoch môžu do poškodenej kože preniknúť baktérie, ktoré spôsobia začervenanie a infekciu. U malých detí hrozí ich prenos aj cez povrch znečistených hračiek. Tento zlovyk patrí k ľahkým neurózam a treba pátrať po jeho príčine. Zvyčajne sa za ním skrývajú psychické problémy, stres, ale môže byť aj odporovaný od rodičov či od spolužiakov.“

Vážnejším problémom je strhávanie kože okolo nechtov zubami. Opačované dráždenie ju naruší, objavuje sa hnisanie, deformity nechtov. V krajnom prípade preniká infekcia hlbšie do podkožia až na kosť. Oba zlovyky – u detí aj u dospelých – patria do rúk psychológa, psychiatra a dermatológa.“

do kontaktu s okolím, nebezpečenstvo stúpa. Klára má mačku, ktorá je síce zaočkovaná, ale žije voľne. Raz za čas ju pustí do domu a vyvádza s ňou akrobatické kúsky. Ostré pazúriky a zúbky jej na chrbte a rukách zanechávajú ranky, ktoré treba dezinfikovať, inak hnisajú a ostanú po nich jazvičky.

SMRTELNÁ BESNOTA

Zoonózy sú infekcie, ktoré sa môžu prenášať zo zvierata na človeka. U zdravého väčšinou predstavujú malé riziko, no vážne ohrozujú deti a ľudí s poruchami imunity,

cukrovkou, cievny ochorením, s AIDS či alkoholikom. Zriedkavým, ale o to nebezpečnejším prenášačom nákazy je baktéria *Capnocytophaga canimorsus*. Mačke a psovi neškodí, zato v ľudskom organizme uvoľňuje látku, ktorá ničí neutrofilné leukocyty. Sú to biele krvinky, ktoré za normálnych okolností účinne bojujú so „zlými“ baktériami v tele. Agresívny mikrób rýchlo preniká cez krvný obeh do celého tela a môže spôsobiť otravu krvi, zápal mozgových blán či ďalšie vážne zdravotné ťažkosti.

Slinami sa v našom zemepisnom pásme prenáša najmä besnota, smrteľné ochorenie, ktoré napáda centrálny nervový systém. Nositeľmi zákerného vírusu sú voľne žijúce zvieratá, ale aj túlavé psy či mačky. Pôsobia placho a choro, neutekajú pred vami. „Zachráni vás jedine očkovanie, tri vakcíny do ramena. Ako poľovník som bol v styku s besnou líškou, absolvoval som to,“ objasňuje doktor Fábry. „Stretol som sa aj s poľovníkom, ktorého rozzúrená diviaca pohryzla do lýtky. Nebola však besná, len chránila svoje mláďatá.“

RANDE S VARANOM

Stopy na koži zanechajú aj živočíchy, od ktorých by ste to nečakali. Napríklad sršeň vás môže nielen pichnúť, ale aj pohryzť. Špecifické je uhryznutie jedovatým plazom. Jed hadov, najmä tropických, obsahuje neurotoxíny a hematotoxíny. Postihujú nervové tkanivo a spôsobujú jeho odumieranie. Rana nemusí byť veľká, ale býva veľmi bolestivá. S varanom komodským sa zrejme v živote nestretnete. Našťastie. Uhryznutie najväčšieho mäsožravého jaštera na svete je totiž fatálne. V papuli má žľazy s vysokotoxick-

Kam sa zahryznú?

Pes sa „špecializuje“ skôr na mužov, najmä na chlapcov vo veku päť až desať rokov, zatiaľ čo stopy po mačke vidno zvyčajne na ženách, čo súvisí zrejme s tým, že ich častejšie chovajú. Poranené časti zase závisia od veku obeť. Keďže deti a väčšie psy majú hlavu a papulu približne v rovnakej výške, rany sa nachádzajú najčastejšie na tvári, šiji alebo na krku. U dospelých si to odnesú skôr nohy.

kým jedom, ktorý vyvoláva šok. Navodí silné kŕče, podchladenie, pokles krvného tlaku a zablokuje zrážavosť krvi. Obeť sa nemôže hýbať a stáva sa pre jaštera ľahkou korisťou. „Aj keby ste prežili, antibiotická liečba by vám pomohla málo. Rany dlho hnisajú a ťažko sa hoja, výsledné jazvy sú výrazné a nepekne,“ upozorňuje plastický chirurg.

Agresívne zviera vás môže nielen pohryzť, ale aj pripraviť o časť tela. „V našich končinách sa najčastejšie stretávame so stratovým poranením spôsobeným psom. Rany, na rozdiel od rezného či sečného poranenia, mávajú nerovnomerné okraje, preto ich tre-

Baktérie aj besnota

Malá rana je často nebezpečnejšia než veľká, upozorňuje MVDr. Blanka SEDLÁKOVÁ z veterinárnej ambulancie v Pezinku.

Sú slovenské štatistiky podobné tým nemeckým?

Nie je veľký rozdiel medzi nemeckými a našimi údajmi, samozrejme, s výnimkou čísla o množstve prípadov ročne. V našich podmienkach najčastejšie hryzú psy či mačky, ktoré prenášajú bartonelózu, menej králiky, morčatá

a potkany. Hady sú nebezpečné pre špecifickú mikroflóru v ústnej dutine. Iné druhy sú u nás rarita. Najznámejšie ochorenie prenosné uhryznutím zvierat je besnota, ale vďaka dlhodobej plošnej vakcinácii najväčších druhov, najmä psov, mačiek a líšok, sa u nás momentálne bežne nevyskytuje. Rizikové sú len hraničné lokality s Ukrajinou či s Poľskom, odkiaľ by sa k nám besné zviera mohlo zatúlať, alebo čoraz populárnejší dovoz psov zo zahraničných dovolení.

V podstate nám nebezpečenstvo nehrozí?

Oveľa častejšie než nákazy sú bakteriálne infekcie rán. Paradoxne, väčšie plošné rany sú menej rizikové, keďže sa dajú dobre povrchovo dezinfikovať, než drobné, pri ktorých ostávajú hlboké vpichy po očných zuboch. Tieto vyzierajú na prvý pohľad nevinne, ale práve nemožnosť dôkladnej dezinfekcie a rýchle uzavretie rany sú ideálnou živnou pôdou pre anaeróbne baktérie, ktoré sa rýchlo množia a spôsobujú tvorbu podkožných abscesov a hnisanie.

Kedy musíme ísť k lekárovi?

Ak vás zviera pohryzie cez hrubšiu vrstvu oblečenia a nenaruší celistvosť pokožky, vznikne len krvná podliatina a potrápi vás miestna bolesť. Vtedy nie je nevy-

Fanúšik oblečený ako Luis Suárez. Futbalista sa stal po uhryznutí súpera terčom mnohých vtípov.

Chápavý

ba upraviť. Sú vždy nakazené, väčšinou sa hoja hnisáním a zápalom. Treba ich dôkladne dezinfikovať a čo najrýchlejšie podať vhodné antibiotiká.“ MUDr. Jozef Fábry hovorí, že v niektorých prípadoch sa podarí pomocou rekonštrukčnej chirurgie odhryznutú časť tela zachrániť. „Českí kolegovia úspešne replantovali nos chlapcovi, ktorému ho odhryzol a prehltnol pes. Veterinár zviera uspal a endoskopicky nos z jeho žalúdka vybral. Hoci ho už poškodili tráviace šťavy, chirurgom sa ho podarilo „prísť“ späť.“ ■

Bývalý americký boxer Mike Tyson vyhlásil, že Suárezovo konanie chápe. „Naozaj mu rozumiem. Bol to jednoducho jeden z čiernych momentov, ktoré sa občas prihodia každému. Skrat. Poznáte ten okamih, keď vám napätie zo zápasu spení krv v žilách a v danej chvíli je to silnejšie než vaše racionálne uvažovanie.“ Bodaj by ho nechápal. Úspešný, ale konfliktný majster ringu sa v mladosti rád plietol do pouličných bitiek a provokoval svojich protihráčov. Súperovi Evandrovi Holyfieldovi dokonca počas zápasu odhryzol kúsok ucha.

Andrea ORAVCOVÁ

hnutné, aby ste išli k lekárovi. Keď rana krváca, najskôr poranenie dôkladne opláchnite tečúcou vodou a potom použite lokálnu dezinfekciu ako jódový roztok, chlórhexidín či starý známy peroxid vodíka. Ďalší postup závisí od toho, či ide o známe zviera, ktoré je zaočkované, alebo o neznáme. Hlboké a rozsiahlejšie poranenia i krvácajúce rany, ktoré spôsobilo neznáme zviera, bezpodmienečne patria do rúk lekára. Ten bude požadovať, aby ho prehliadol veterinárny lekár.

Treba vyšetriť aj zviera? Majiteľ zvierata je zo zákona povinný dostaviť sa s ním na veterinárnu prehliadku. Tá sa vykonáva v deň pohryzenia, potom o päť a štrnásť dní. Zároveň plynie karanténa, počas ktorej sa musí zviera sledovať, či neprejavuje príznaky besnoty. Ak vás zviera napadlo na voľnom priestranstve a jeho majiteľ nie je ochotný spolupracovať, treba upovedomiť políciu, ktorá musí zabezpečiť veterinárnu prehliadku zvierata.

Zuby namiesto lopty

Uruguajský útočník Luis Suárez minulý rok počas zápasu uhryzol do ruky talianskeho obrancu Giorgia Chielliniho. Rozhodca si incident nevšimol, ale televízne kamery hráča usvedčili. Agresívny futbalista argumentoval, že také situácie sú v zápase bežné: „Dostali sme sa do kontaktu, on ma udel plecom a v tom momente moje zuby zasiahli jeho ruku.“ Disciplinárnu komisiu FIFA však nepresvedčil, napačila mu niekoľkomesačný dištanc a poriadne masťnú pokutu. V minulosti už totiž rovnaký priestupok spravil dva razy. Pred dvoma rokmi sa zahryzol do anglického obrancu Branislava Ivanoviča a pred piatimi do holandského súpera Otmana Bakkala.

TIP travel **TATRATOUR**
SENECA **KOALA TOURS**

Nezmeškajte skvelé zľavy na vybrané zájazdy až do **35%**

milujeme leto

TURECKO · CYPRUS
8 dní, hotel 4*, All Inclusive ✈ od 332€
11 dní, hotel 5*, ultra AI ✈ od 488€

TUNISKO · EGYPT
8 dní, hotel 4*, All Inclusive ✈ od 273€
12 dní, hotel 4*, All Inclusive ✈ od 390€

poznávacie a pútnické zájazdy
letecky - rozšírená ponuka

SAE - DUBAJ
8 dní, hotel 5*, ultra AI ✈ od 810€
12 dní, hotel 5*, ultra AI ✈ od 1150€

KALÁBRIA SICÍLIA · SARDÍNIA
8 dní, hotel 4*, ultra AI ✈ od 408€
12 dní, hotel 4*, ultra AI ✈ od 660€

KORFU · ZAKYNTHOS KRÉTA · RHODOS
8 dní, hotel 3*, All Inclusive ✈ od 280€
12 dní, hotel 3*, All Inclusive ✈ od 384€
11 dní, hotel 5*, ultra AI ✈ od 612€

GRAN CANARIA MALORKA · ANDALÚZIA
8 dní, hotel 4*, All Inclusive ✈ od 390€
11 dní, hotel 4*, All Inclusive ✈ od 553€

MALTA
8 dní, hotel 4*, polpenzia plus ✈ od 442€

BULHARSKO · ALBÁNSKO CIERNA HORA
8 dní, hotel 4*, polpenzia od 204€
8 dní, hotel 3*, All Inclusive ✈ od 300€
12 dní, hotel 3*, All Inclusive ✈ od 429€

CHORVÁTSKO
8 dní, pavilóny 2*, polpenzia od 143€
8 dní, hotel 3*, polpenzia od 170€
8 dní, hotel 3*, All Inclusive od 238€

TALIANSKY JADRAN
8 dní, hotel 3*, plná penzia od 286€

» pýtajte sa nás «
033/79 709 09 · 0905 472 958
www.chcemzlavu.sk